

A „Vasárnapi Ujság“ hetenként egyszer egy nagy negyedretű iven jelenik meg. — Előfizetési díj július—decemberig azaz : 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton a „Politikai Ujdonságokkal“ együtt csupan csak 3ft. pp. Az előfizetési díj a „Vasárnapi Ujság“ kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. sz.) bérmentve utasítandó.

Béranger *).

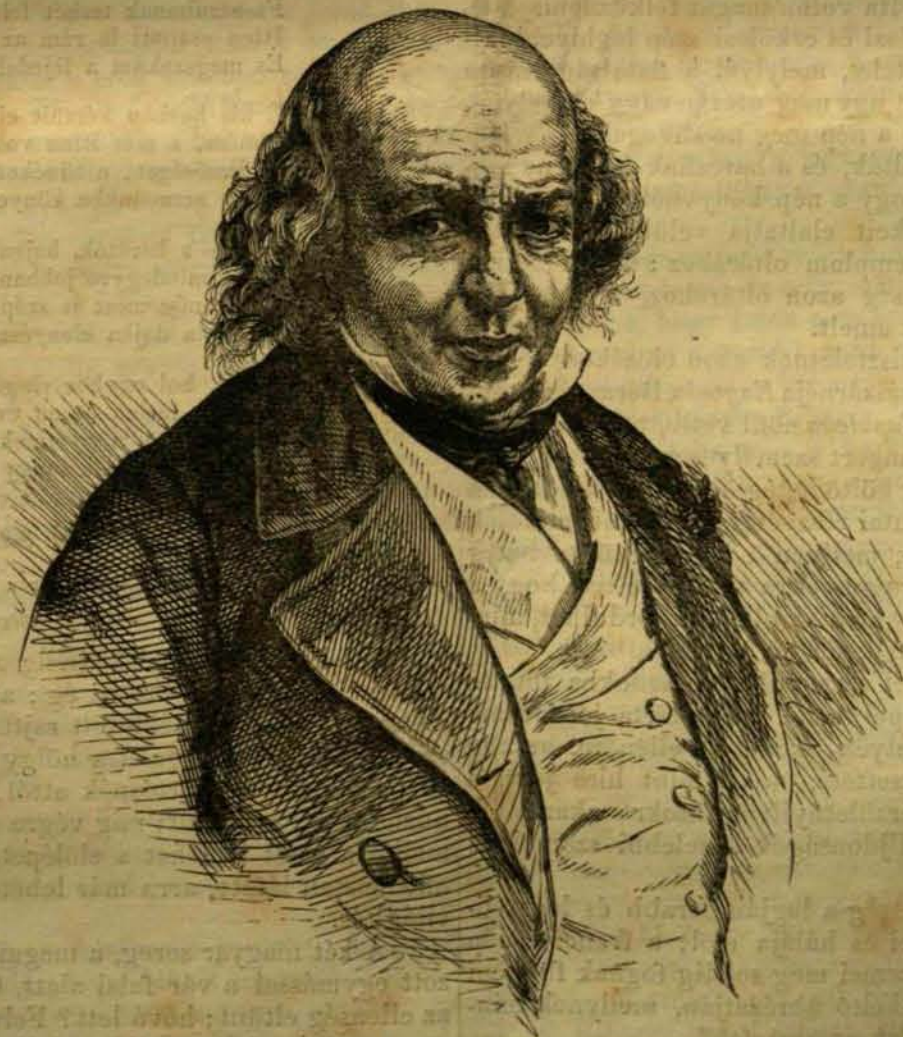
Ki nézhetné rokonszenv nélkül a tisztas aggastyán e jóindulatot, tiszta kedélyt kifejező arcát? ki ne látná örömet azon férfiu arcvonásait, ki míg életben volt, egész Franciaország osztatlan szeretetében részesült, s midőn meghalt, temetése valódi eseménynyé lön? Ime ilyen volt *Béranger* János Péter, Franciaország legnépszerűbb, költője! Ő a népből támadt, mint annyi más nagy költő, mióta a világ fennáll; és hű maradt azon egyszerű érzelmek és gondolkozásmódhoz, melyek a népnél megvesztegetlen buzognak fel, mint hegyi forrás, mellyen daczára annak, hogy mély földrétegekből jö ki, semmi kellemetlen izt nem találunk. Illy tisztán; és frissen tartotta meg *Béranger* azon eszméket, mellyeket e század megszokott a francia nép eszméinek nevezni : a dicsőség és szabadság eszméit.

Béranger született 1780-ban augusztus 17-én Párisban. Nagyatya szabómester volt s ezen jámbor öreg felügyelete alatt állott a kis János egész 9 éves koráig. Mint afféle utcza-i gyerek jelen volt, midőn a párisi felbőszült népség 1789. jul. 14-én a gyűlölt bastillet (országos fogházat) ostromolta, a melly napnak emlékét *Béranger* soha sem felejtheté, s 50 év múlva még költeményeiben is megéneklé e vésznapot. Meg kelle említenünk ez eseményt, mert azt tartják róla általános, hogy ez vetette meg a fogékony eszü gyermekben későbbi hazafiui lelkesedésének legelső alapját. — A forradalom árjának növekedtével, Páris egyre viharosabb lön s a jámbor szabó csakhamar úgy találta, hogy unokája számára biztosabb helyről kell gondoskodnia s elküldé a vidékre, Picardiamegye Péronne városába, a fiu egy nagy-

nénjéhez, ki fogadósné volt s a mellett igen szigorú s istenfélő aszszony. Itt három évet töltött *Béranger*, azután egy ottani tanintézetbe, végre egy könyvnyomdába betű-szedőnek állott be. A nyomda tulajdonosa a rendkívüli tehetségü s élénk eszü fiut igen megszereté, válogatott könyveket ada neki olvasmányul s a francia nyelv megtanulásában mindenkép segítette. Midőn *Béranger* egy izben *Chenier* francia költő műveit szedte volna, föltette magában, hogy ő is megkísérli a verselést. Nehány versszaka főnökének kezébe is tévedt s ez a költői szedőt nemcsak továbbra is bátoritá, hanem a francia verstan szabályaiba is beavatá.

Ezóta határozott irányt vön *Béranger* pályája. Visszatért Párisba, s ünnepelt fia, legkedveltebb költője lett Franciaországnak.

Béranger sok nyomorral küzdött, mint általában a nagy szellemek, míg tehetségét elismerték s meglehet, tán maig sem birnök ama felséges énekeket, mikkel mint virággal a tavasz, az egész francia földet beöntötte, ha *Bonaparte Lucian*, az első consul testvére, a szépményü költői tehetséget benne korán föl nem ismeri és pártfogása alá nem veszi. E pártfogásban számos éven keresztül részesült, de azért soha egy hizelgő szó ki nem esett száján *Napoleon*ot illetőleg, de nem is ócsárolta, midőn már megbukott. Illyenek a magukból

Béranger.

kiinduló és magukra támaszkodó erős és következetes jellemek. — Ő csodálta *Napoleon* lángelméjét, mint a ki Franciaország korábbi uralkodóinak elveitől eltérőleg úgy ismerte a francia népet s úgy kormányozta azt, mint a melly a dicsőség és emberiség legszebb eszméiért élni halni tud. Sőt azt merete róla mondani, hogy őt tartja kora legnagyobb költőjének s csodálkozott rajta, hogy

*) Olvasd : Béransé.

Franciaország költői és művészei azon gondolatra nem jönnek, mikép a népet azon oldaláról kell felfogni, mellyről azt Napoleon felfogta; és van is abban valami, hogy Napoleon nagy rokonszenvvel viseltetett a valódi költészet iránt. Hiszen tudjuk, hogy Corneilleről, a francziák híres színmű-írójáról úgy nyilatkozott, mikép ha az ő korában él, herceggé tette volna. És ez a komoly nagy ember, kit soha életében mások nevetni nem láttak, roppant hahotával kaczagott fel Béranger „*Le roi d'Yvetot*” (Yvetoti király) című satyricus dalán és nem egyszer hallották, midőn íróasztalánál fontos államügyekkel foglalkozott, hogy e verset dudolja.

Napoleon bukása után a restauratio hibáit, s bűneit nem szünt meg Béranger ostorozni, ezért kilencz havi fogságba is került és tizezer frank pénzbírságra ítéltetett. Ekkor ülte meg (1827.) a fogságban a *Bastille* bevételének emlékét, mellynek mint kilencz éves gyermek szemtanuja volt.

Béranger egyszerű, kevéssel megelégtült és nagyon szerény ember volt; sokszor elmereng dalaiban, mi édes örömet felesterélné a város zajos pompájával, csillogó estélyeivel, aranszerszámos fogataival a csendes falu tiszta levegőjét, a nyáj kolompját, a zöld halmokat. Szerénysége bizonyosságául hozzuk fel, hogy őt mindenik kormány megkínálta hivattal, de egyiktől sem fogadott el semmit, mindeneknél többre becsülván a független életet. Megkínálták székekkel az akademiában; ő azt mondta, hogy ilyen magasra sohasem vágyódott, nem hiszi, hogy a „*halhatatlanok*” közé tartozik, alig tudván elgondolni, hogy versei őt túléljék. 1848-ban követnek választotta a nép az országgyűlésbe, de azt sem fogadta el.

Egy dolgot tartott csupán nagynak, a hazaszeretetet, s aztán mindjárt *Manuel* *) iránti barátsága jött, kit hazája és szeretője után a legjobban kedvelt, mert azt hitte róla, hogy a haza ügyéhez bármilyen körülmények közt sohasem leendett hűtelen. A honnan egészen más kilátást ígért az 1830-ki forradalomnak — mellyben maga is tevékeny részt vett — ha Manuel életben marad; mert úgy ítélte róla, hogy ő természetesen józan esze- s igazságszereteténél fogva, a kormány legelső emberei közé tudta volna magát felküzdeni.

Hogy Béranger dala a művészi és erkölcsi szép leghivebb ki nyomatai, mutatja azon nagy tisztelet, melylyel a fiatalság iránta mindig viseltetett. Nem jelenhetett úgy meg utcán vagy közhelyen, hogy a diákok meg ne éljeneztek, a nép meg ne süvegelte s a lányok kezét, arcát meg ne csókolták, és a harczfiak kezét ne szorítottak volna vele. Mutatja az, hogy a nép könyvnélkül tudja dalait, szavalja és éneklé, gyermekeit elaltatja velök és azokkal ébreszti; mint Hannibal fiát a templom oltárához: úgy vezeti a francia polgár a magáét a dicsőség azon oltárához, mellyet Béranger dalaiban a hazaszeretethez emelt.

De fényes bizonyága ezen tiszteletnek azon előzékenység is, mellyet a kellem és a francziák császárnéja *Eugenia*, Béranger iránt mutatott. Már akkor, midőn *III. Napoleon* nőül vette, több ízben fejezte ki azon ohajtását, hogy Bérangert személyesen szeretné meglátogatni. Midőn pedig már az agg költő beteg ágyában feküdt, nem egy alkalommal nyilvánította irántai részvétét, sőt, mint mondják megkínálta azon ágykészülettel is, mellyen ő maga feküdt beteg ágyát. (Ez az ágy tudniillik olly ruganyokra van készítve, hogy a beteg tetszése szerint felülhet, vagy arra az oldalára fordulhat, minden idegen segítség nélkül, a mellyikre akar.)

III. Napoleon Béranger képét a versaillesi csarnokba tette a francia legnagyobb írók arcképei mellé. Így akarta jóvá tenni azt a sietséget, melylyel a keresztyén szokások ellenére, az alig husz óráig kitett holt testet eltemetteté, mivel mint hire járt, a nép temetése alkalmát politikai érületnyilvánításokra akarta felhasználni, — a mint ezt a Polit. Ujdonságok közelebbi számaiban megírtuk.

Bár mennyire elvonta is e sietség a legjamborabb és legszelidebb kifejezésű képet a nép szeméi és hálája elől; a francia nép és az összes mivel világot lelki szeméi még sokáig fognak függeni az ő kedélyes, vidám és bizalmat keltő ábrázatján, mellynek minden vonása azt mondja: *Szeressetek, szeressetek!*

Alkalomszerűnek látjuk végre ide iktatni az agg Béranger egy költeményét, vele sok tekintetben rokon, de élte tavaszán elhunyt Petőfink fordítása szerint:

*) Volt parlamenti követ Párisban, kit a restauratio alatti kormány kirekesztett a kamarából.

Gyermekkori emlékek.

(BÉRANGER után PETŐFI).

Vidék, hol egykor ringatott reményem,
Im újra látlak ötven év után,
Megifjodunk a gyermek-emlékektől,
Mint a tavasznak langy fuvalatán.

Köszöntelek, ti kis korom baráti!
Köszöntelek, ti áldott rokonok!
Ti itten a vész idejében nékem
Szegény madárnak fészket raktatok.

Megnézek mindent, még a szűk hörtönt is,
Hol hugával, ki kedves szép vala,
Uralkodott a vén tanító s büszkén
Tanítá, a mit maga sem tudá.

Több mesterségbe kaptam itt . . . a restség
Nagy befolyással volt mindig reám;
S hittem, hogy a böles névre már jogom van
Midőn Franklin mesterségét már tudám.

E korban támad a barátság, e föld
A melly virázkik reggel gazdagon,
S hol egy fa nő, a mellynek ága gyakran
Támaszbotunk az életalkonyon.

Vidék, hol egykor ringatott reményem,
Im újra látlak ötven év után.
Megifjodunk a gyermek-emlékektől,
Mint a tavasznak langy fuvalatán.

Gyásznapokban e falak közt volt, hogy
Hallám az ellenségnek ágyuit;
S az ünnepzaj közé vegyülve, hangom
A haza nevét itt rebegette, itt.

Galambszárnyu, ábrándos lelkem itten
Fa-saruimnak terhét feledé.
Itten csapott le rám az ég villáma,
És megszokám a fejedelmekét.

E kis házban készült el a balsorsra
Elmém, s már itten volt megvetni kész
A dicsőséget, e tünékeny füstöt,
Melly szemünkbe könyvet is idéz.

Rokon- s barátok, hajnalom tanui!
Kiket mindegyre jobban tisztelék,
Igen, még most is szépnak tetszik bölesöm,
Ambár a dajka elenyésze rég.

Vidék, hol egykor ringatott reményem,
Im újra látlak ötven év után.
Megifjodunk a gyermek-emlékektől,
Mint a tavasznak langy fuvalatán.

Az istenhegyi székely hőseány.

Elbeszélés írta JÓKAI MÓR.

(Vége.)

A fekete zápor késő éjfélig zúgott alá a vidékre; akkor egyszerre tisztulni kezdett az ég: a mint a fekete felhők itt amott szétszakadoztak s kitekintett rajtuk a teli hold ezüst-arcza, úgy látszott, mintha szemérmes hölgy káditna ki fekete kárpitok közül; s mintha el-el irtóznék attól, a mit látott, ismét arczulata elé húzná a gyászfátyolt; míg végre azután egészen félrehárítá maga mellől a sötét lepleket s előlépett egész ragyogó pompájában: a mit mostan látott, arra már lehetett mosolyognia; kellett hozzá a világitás.

A két magyar sereg, a megmentő és a megszabadított találkoztak egymással a vár falai alatt. Csak ők voltak egyedül a téren; az ellenség eltűnt; hová lett? Feleljen róla az Aranyos vize, melly most veresen foly tovább, feleljen a Torda hasadéka, összezúzott halottaival; feleljen a távol égő erdő, mellynek ropogása menekvő hadak rémkiáltásával vegyül.

A tatár nyomorultul elveszett. Isten csodája volt. Nem is mondott senki egyebet. Emberi kéz munkájának nem lehetett azt nevezni, az ég segítsége nélkül ki tudott volna itt győzni. A csodamódon diadalmaskodott magyarok ez órában nem tettek egyebet, mint leborultak zászlóik körül, s egyszerű zsolozsmájukkal hálát

adtak az égnek a magas segítségért; a szent dal bizonyára fel is jutott oda, a hova szánva volt.

Az ének után megcsókolák egymást a harczos felek; a székely vitézek a magyar vitézeket; vezérek a vezéreket.

Igy jutott vasfejű Ribarcz is egy csókhöz Lóna ajkairól. Megérdemelte a derék ember úgy dolgozott a harc melegében, hogy még a buzogánya nyelét is elgörbítette; képzelhetni mekkorákat üthetett vele? s egészen belerekedt Lóna nevének a kiabálásába, mert azt hitte, hogy ez hallani fogja azt odaát s nagyobb bátorsága lesz tőle. Egy szóval ő nagyon megcsókolta azt az egy csókot a vitéz Lónától; hite szerint talán többet is; de Lóna azt mondá neki, hogy ez elég lesz mára. Ma nincsen még a nászra való nap. Majd holnap.

Aztán Adorjánra került a sor. A jó fiú nagy munkát vitt véghez Lóna parancsára; sebet is hozott belőle; első is volt, a ki a felzabadosított vár kapuján bezörgetett. A szép Lóna neki is odatartá piros orcáját, csókra illesztett ajkait; de az ifju szemérmesen félrefordult, állhatatos szívvel mondván: „van én nekem menyasszonyom, engem csak az ő csókja illet.“

A visszautasított amazon villámló szemekkel tekintte rá, s olly jól tudta mutatni büszke arcán, mennyire haragszik érte, hogy Adorján még Lónát is megtudja vetni, hogy Szendiléhez hü lehesen: olly haragosan néztek rá szemei; pedig úgy mosolygott belül a szíve.

No de majd holnap!

Azon az éjszakán mindenkin Isten áldása volt az álom. Kiki azzal álmodott, a mi legkedvesebbje volt, Ribarcz harczosai buzogánnyal hajigáltak hátba futó tatárokat; a vasfejű vezér maga ismét saját fején látta visszanyert süvegét s ollyan bolondot álmodott hozzá, hogy Lónát meg a konyhában látta, sütni főzni az ő ura és parancsolója számára. No majd felébred szegény reggel! Adorján azt álmodta, hogy Szendilének segít vizet merni a kútnál, s mikor fölébredt, megfordítá feje alatt a vánkost, hogy az is ő róla álmodjon. Gondolom, hogy használt is a babona, mert Lóna is elfelejté álmában, hogy kardostul, pánczélostul feküdt az ágyba, a hogy az egész ostrom alatt szokta, s erős kezében szorítva tartja jeladó kürtjét s Szendilének álmodá magát, a ki kedvesével, a pástorfiúval sétál végtelen mezőkön keresztül, a hol a millyen messze lát a szem, nem lát egyebet, mint virágot s ő ezekből a virágokból bokrétát szed és azt kedvesének nyújtja.

Gyönyörű szép-hajnalhasadás ébreszté fel az alvókat; az éji zivatar lemosta a vért a földről, s eloltá az erdőéget; fa zöldült, énekes madár zengett a ligetben, s ha egy-egy felfordult hulla nem feküdt volna a fűben szerteszét; azt lehetett volna hinni, hogy kaszálás előtt van az idő; pedig aratás, cséplés volt tegnap egy füst alatt.

Korán reggel Lóna maga elé hivatá Adorjánt. Legpompásabb öltözetét vette magára; bibor palástot, hermelin süveget, aranyos himzett viganót, nagy selyem virágokkal végig; akárkinek a szeme is elakadt volna rajta, kivált ha úgy nézett volna rá, mint Adorjánra.

Ugy nézett Adorjánra, mint egy szerelmében bátor asszony.

— Ifju, szólj hozzá: kiálltad a próbákat, a mikre elhivtalak; minden jó szónak megfeleltél, a mit mondtam. Ime megnyerted, a miért jöttél, Szendilét. De én még sem akarom neked adni Szendile kezét; én mégis megtagadom őt tőled, mert én is szeretlek téged, százszorta jobban, mint ő, s saját kezemet és szívemet adom az övé helyett neked.

Adorján megrettent e szavakra. Tatár khán haragja meg nem ijesztette; a harc közepett, a tinta-esőben, hol egyet ő ütött, másikat a mennykő, meg nem rebent keblében a szív, de erre a szóra megijedt.

Lóna ollyan szép volt, ollyan felséges e perczen. Leborulhattott volna előtte, hogy őt imádjá, hogy lábait megcsókolja; de feleségül venni őt és Szendilét elfeledni érte; azt nem tehetette.

Lóna észrevette az ifju tévovázását s buzdítólag szól hozzá. —

— Min gondolkozol; nem vagyok-e szebb, mint Szendile, én? nem vagyok-e derekabb, becsülendőbb, mint e gyáva reszkető teremtes, örökké lesütött szemével? — nem vagyok-e hatalmasabb? enyim e vár, az egész ősi birtok; az övé semmi; egy pár gyöngekar, a mit hozzád visz, melly neked sem dicsőségre, sem munkára, sem védelemre nem való; mig én megosztom veled birtokom, nagy hirem, s szerelmem által boldogabbá teszek, mint valaha álmodád.

Az ifju lesüté szemeit és bizton felelt.

— Köszönöm jó szíved szándékát délczeg urasszony; szép is vagy, jó is vagy, hatalmas is vagy; de ha még ollyan szép volnál, mint az égből leszállt angyal, s onnan hoznál számomra boldogságot, s tied volna az egész föld; s ha Szendilének arcza mióta nem láttam, betegségtől elrutult volna is, ha ölemben kellene őt vinnem, szájamból itatnom, olly nyomorult volna; még is csak őt szeretném én s hozzá állnék, vele mennék.

Mig az ifju bajnok beszélt lesütött szemekkel, Lóna felől elfordulva, a délczeg lyány, lebecsátá palástját magáról, leveté fegyveres övét, pikkelyes keblépánczélát; az alatt volt az egyszerű buzavirágszín öltözet, mellyben őt Adorján megszerette; azután leveté aranyos fővegét fejéről s az elszabadult hajfonatok hosszan omlottak le fehér vállaira és akkor szemérmesen oda simult Adorjánhoz s gyöngédeden átölelve annak nyakát, rebege hozzá Szendile édes hangján.

— Hát így akarsz-e nőül venni?

Adorján meglepetve tekintte fel rá. Egyik bámulatból a másikba esett. Az elszórva látott öltöny darabok valamit látszottak megmagyarázni neki; de azért még is alig tudott okos szóhoz jönni,

— Te? Szendile? és Lóna?

A leánya mosolygva mutatott elszórt fegyverére:

— Lóna megszünt lenni, hogy Szendilének helyet adjon. Lóna harci karjára nincsen szükség többé, mert férfi jött a házhoz, a kit a kard méltóbban megillet; a nőnek nincs más hivatása többé, mint szeretni és boldogítani; neked csak Szendiléd maradt; Lónát nem látod többé soha.

Adorján most értett már mindent; üthetnék volt saját homlokát azon balgaságért, hogy mind ezt eddig észre nem vette; de hisz ez több volt mint tündérség! Ki gondolhatott volna rá, hogy tündérek játszanak vele?

Hanem azt már tudta Adorján, hogy a tündért semmi sem változtatja annyira emberré, mint az emberi ölelés, az emberi csók, minélfogva e kettőt nem is szánta meghódított tündérére pazarolni; oda szorítva őt dobogó kebléhez s ismét eltartva magától, mint ha néha néha tartana tőle, ha vajjon nem talált-e az ismét Lónává visszaváltozni. Nem, nem. Csak az édes, szemérmes Szendile volt előtte, senki más.

Midőn azonban a legnagyobb örömben volnának, jön nagy csörtetve vasfeő Ribarcz uram ő kegyelme s kérdegeti, hol van Lóna?

No megszeppent most Adorján! Hiszen vinné el Lónát vasfeő Ribarcz: az lenne az ő keresztje! ezt soha sem szánta tőle; de már most tudta, hogy Lóna nem más, mint az ő szerette Szendiléje.

Azonban a szelid lyánka odasimult nyájasan a vasfejű harczfihoz s megsimogatva borostás arcáját, szelid hangon monda neki:

— Édes kedves Ribarcz bátyám; Lóna néném eltűnt innen; azt monda, soha sem is kerül elő; ha rá találsz, vidd oltárhoz, a hogy ígéretét adta; hanem azt nem kívánod ugy-e, hogy mi addig várakozzunk, mig te Lónát megtaláloed; mi régen szeretjük egymást; ugy-e eljössz násznagyunknak?

Ribarcz bátya nagyokat sodorintott a bajuszán; kezdte észre venni a tréfát, hogy hanyadán vannak; egyszer-egyszer haragunni is készült; de csak megint mosolyra vált, ennek a kis búbajos tündérnek a czirogatásától; aztán át is látta, hogy igen szépen van rá szedve, meg hogy hiába volna minden haragja, mert a mit tett, az nem volt érdeme, csak vitézi kötelessége; hát csak ráhagyta a dolgot:

— No Isten neki; leszek násznagyod, te utálatos kis boszorkány. Hanem emlékezzél arra a mit mondtál! (Azzal Adorjánhoz fordult) öcsém; ha valaha a menyecskének kedve találna kerekedni, hogy a süveget feltegye, s Lóna hangján beszélgesen, csak azt mondd neki, hogy „jön Ribarcz!“

— Nem, nem! kaczagott Szendile, Adorjánt kedves gyermekséggel átölelve; ő csak Szendilét fogja látni, Lónát soha többet.

Ribarcz bátya átlátta, hogy itt bizony Lónát hiába keresi már s maga vezette őket az oltárhoz.

Lóna arcát, Lóna hangját nem is látta, nem is hallá senki többet ez ég alatt.

Csak szerep a férfi-küzdelem a nőnek, nem élethivatás.

Az Adorjánokból aztán nagy család lett, a székely maradt derék nemzet. Az Isten tartsa meg őket, míg a világ világ marad; míg a székely székely marad . . . . .

A hauensteini alagut beszakadása.

Egyike a legnagyobb baleseteknek napjainkban, melynek leírásával telve valának a külföldi lapok. Legyen meg emléke e szerencsétlen eseménynek lapjainkban is.

Sveiczbán a központi vasút vonalán a Bazel és Bern közt álló Hauenstein-hegyen át alagutat fúrnak, mely 8301 sveiczi láb hosszú, 40 láb magas és 30 láb széles leendő és fölötté mintegy 500 láb

rendákkal és két nagy szolgálatot tett már is a munkásoknak: 1-ör a levegőt frisité azáltal, hogy az alag kovácsműhelyei füstjét elvezette, 2-ör hogy rajta egy vastag, kátránnyal jól bekent kötélén az építéshez szükséges köveket, téglákat szokták leeregetni. E kürtő alatt egy faalkotmány állt, hogy a netán behulló kövek az arramenőket ne háborgassák, körüle az építéshez szükséges nagymennyiségű faanyagyszer és az említett kovácsműhely. E kürtőbe nyílt a műhelyek kéménye, valamint a levegő frisitésére folyton táplált tűz füstjének kéménye is.

I. Jelenet a hauensteini alagutban a beszakadás után.

magas hegy tornyosodik. Az alagutat egyszerre mindkét felől elkezdék fúrni és már csak 854 láb hiányzott, hogy a munkások összehatalálkozzanak. E hosszú alagban azonban az utazás veszélyességének elhárítása végett — a boltozaton három szelődő kürtőt is vájnak, melyek egész a hegytetőig felnyulnak, s a mozdonyfüst elvezetésére s a levegő frisitésére fognak szolgálni. Ezek közül már a furt alagon mindegyik felől kész egy. A délfelől álló, hogy be nedőljön legnagyobb részt fával volt béllelve, megtámogatva ge-

találták fel őket mind meghalva egy faállványon, mint a 2-ik kép mutatja, egyet kivéve, ki a földön volt elterülve. A háttérben egy lovat is látni, melyet rendszerint levágtak, hátulsó fertályából a legjobb darabot leszelték, fára rakták, de nem tudták megsütni; mert a fa nem gyuladt meg ez elzárt ürben. A nyers husból nem ettek semmit. A faállványon a hullák két sorban, lábbal egymásfelé fordulva fekszenek, kezeik mellükön összetéve, mint halottaknál szokás. Mind ez arra mutat, hogy nem egyszerre haltak meg, s

szokás. Mind ez arra mutat, hogy nem egyszerre haltak meg, s az így benne összetódult sok füst miatt a kürtő belső faburkolata igen bekormosodván, nem sok kellett, hogy lángra kapjon, mi nemsokára meg is történt. Ugyanis a kürtőben levő kátrányos kötél a kovácsműhelyek kéményéhez érve meggyult, mire az egész faburkolat lángba borult s a kürtő mint tűzokádó tölcser hányt ki magából szikrákat, sőt egész gerendákat, deszkákat, midőn pedig már a faburkolat elégett, oldala bedőlt, s az alagutat eltöltvén, a belebb dolgozó munkásokat az alagutba zárta. Ez május 28-án történt. A segítségre sietők közül az alagban kifejlett gáz miatt 11 esett áldozatul, mignem friss levegőt bevezető csöveket alkalmazva, az alagutat elzáró dűledék átásásához fogtak. Junius 3-án délben át is hatoltak azon s belől a 2 lábnyi magasra összegyűlt vízben hat hullát, ezekről távolabb 11 és ismét belebb 14 és így összesen 31 hullát találtak. Egyik tarisznyájában még meg volt a kenyér, tehát nem éhhal haltak meg, hanem a gáz fojtá meg őket, még pedig a bedőlés után nemsokára. Sokan közülök szerszámukkal a kezökben feküdtek, mi arra mutat, hogy magukat kiásni akarták. Öten közülök egy csoportban összeölelkezve találtattak. (Lásd az 1-ő képet.) De a bennszorult munkások közül még 21 hiányzott. Ezek után indultak tehát befelé, de a légszivattyúzós csövek lassu működése miatt csak jun. 6-án

hogyan az élők rakták így sorba amazokat. Három ifju volt köztük, élete virágjában; ezek a segélyérkezés előtt csak kevéssel mulhattak ki, oly friss volt még kinézésük s tagjaik sem voltak merevültek. Kettő egészen meztelenre vetkőzött, gondolván, hogy így a léghiányt nem érzik annyira s könnyebben lélekeznek. Ezek közül, ki valószínűleg legutolsó halt meg, 25 éves volt. Midőn megtalálták, arca még piros, ajkai frisek voltak s száján némi habnak látszottak nyomai.

A részvét nagy embertömeget vont az alagúthoz, s egész idő alatt a megmentésben olly nagy volt a buzgalom, hogy a bejárásnál a betolulókat szuronnyal kelle visszautasítani. A temetésnél hasonlókép számtalan részvevő volt jelen.

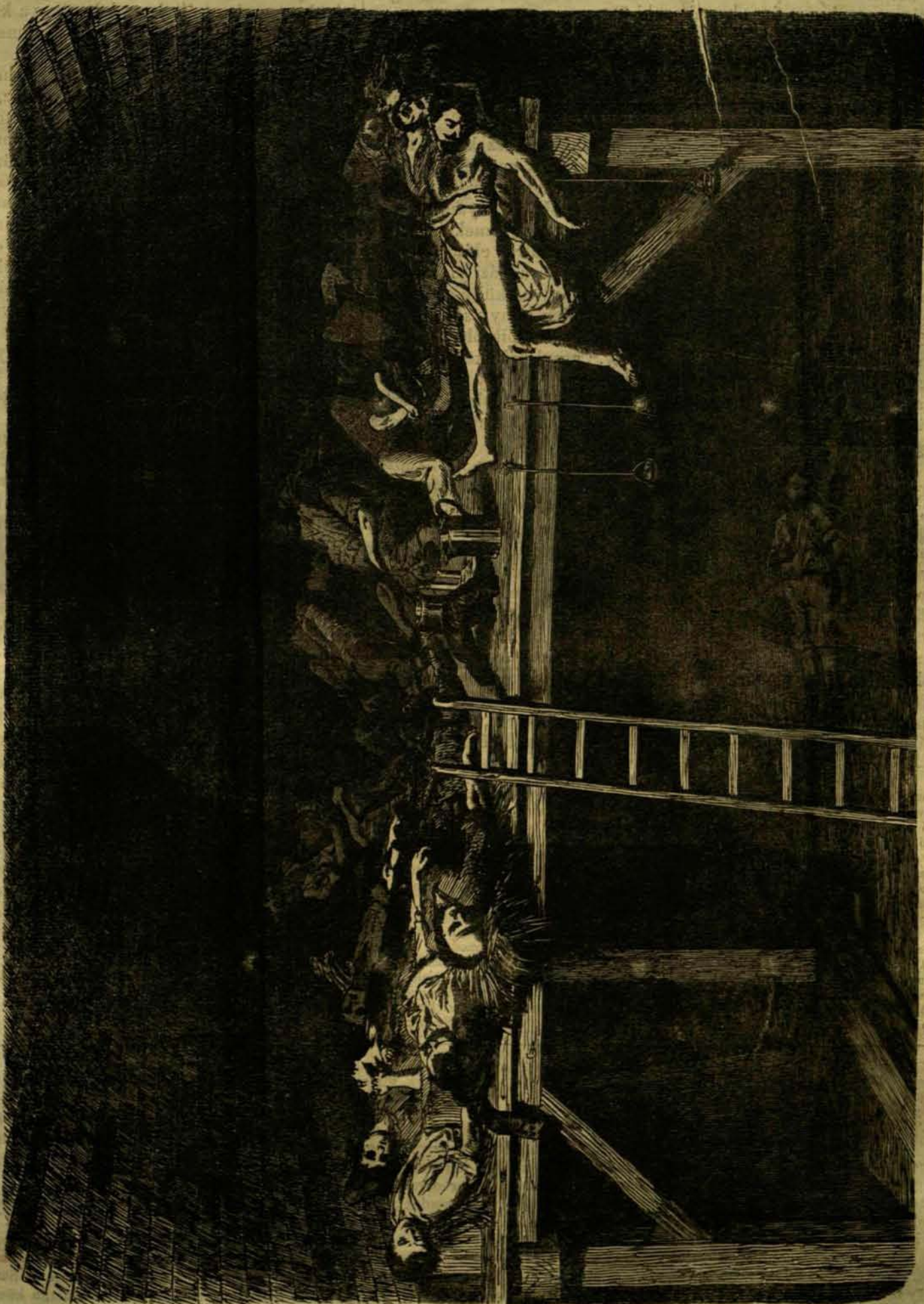
E szerencsétlen esemény 52 emberéletet oltott ki s még többet tett gyámoltalan özvegygyé és árvává. A központi vasutigazgatóság, mint töle várni lehetett, gondoskodott arról, hogy az özvegyek, árvák és gyámoltalanul maradt öregek sorsa hosszabb időre biztosítva legyen. Az igazgatóság egyuttal adakozást is nyitott a szerencsétlenek javára, mellynél a részvét a szerencsétlenek iránt nagy mértékben nyilatkozik.

Növevelésünk s egy új nőnövelde Losonczon.

Rimaszombatnak a nőnevelés elhanyagoltsága felett nem tudom, mellyik lapban emelt méltó panasza a V. U. 22-ki számában is visszhangra találván, e körülmény reményt nyújtott, hogy hasonló ügyben összeszedett s rendezett nézeteimnek is helyet nyerek e terjedt körű lapokban.

A nemzetünket jól s rosszul jellemző sajátosságok közé, miket őseink keletről magukkal hoztak, s utódaikra hagyományozának, tartozik azon természetünkhöz forrni látszó tulajdon is, mellynél fogva hölgyeinkben ama méltóságot, mellyet az Istenség, nemükhöz hivatásukhoz kötött, kellően méltányolni nem tudván, azokat sokkal alábbrendelt szerepre kárhoztaták, mint a minőre a józan ész s természet törvényei által hivatva vannak.

Ki hazánkban a családi viszonyokat közelebbről ismerni tanulta, tudja, nőink sorsa általában mennyire szomorú. A gyöngédség, ezen legcsalhatlanabb jele a való műveltségnek, ezen első föltétele a családi üdv létezésének, családaink csak leg is legkisebb részénél gyakorolt, elismert erény. Férjeink zsarnoksága el-

II. Jelenet a hauensteini alagútban a becsúszás után.

lenben, melly naponkint többé kevesbbé szomorú drámákat idéz elő a családi élet színpadán, közönségesen ismert nehéz átok, mellynek vas vesszeje nőt, gyermeket, cselédet egyiránt sújt, s hatalmas karjával a közműveltséget is feltartja haladásában, de min-

denek felett nőinket sirig korbácsolja a méltatlankodás ezer ágú ostorával. Mig férjeink közül a legtöbben házukon kívül, főleg szemben szépeinkkel, a lehető ségig gyöngéd, kedélyes társalgók lenni képesek, házuk tűzhelyéről remegett zsarnokok, kiknek öleléseit is sokszor reszketve fogadja a gyöngé, rabszolgává alacsonyított nő. Ez olly naponkint igazolt szomorú való, mit kétségbe vonni, menteni nem fog akarai senki *).

Ezen árnyék vonása fényes nemzeti jellemünknek eredményezhető egyedül — legalább én más forrásból leszármaztatni nem tudom — azon, a társadalmi jólét fejlődését annyira hátráltató kárhozatos állapotot, mellyben nőink nevelését maiglan találni elég szerencsétlenek vagyunk.

Figyermekeink neveléséről korunk szükségéhez képest társadalmilag gondoskodva van. Minden apa, ki a nevelés-igényelte költségeket önmegtadással is időről időre összetakargatni képes, keresztül viszi a tiz s ennél több éves iskolai folyamot, hogy tudományos embert képezhessen belőle, míg nőgyermekünk főleg a vidéken, nem annyira a különben is sok oldalról elfoglalt s nevelésre úgy sem képesített anya, mint inkább a házi jó s bal körülmények befolyása által helyes cél s irány nélkül neveltetnek, vagy helyesebben nevednek. — Az egyetlen könyv sokszor, mit önképzés végett tanulmányozásul nyernek szülőiktől, nem más mint az ismert „Értelmes gazdaasszony,” úgy hiszik közönségesen, hogy nőnek ennyi elég, többet tudnia felesleges vagy épen káros; s ha fázni, baromfit nevelni, roszul olvasni, még roszabbul írni, azonfölül jól öltözködni s tánczolni megtanult: női hivatását ismerni megtanulta.

Az Istenért, mi sors, mi jövő várhat azután az így képzett nőre, kinek nem fogalma, de sejtelve sincs azon magasztos pályáról, melyre Istentől hivatatték, — azon ezernyi szebbnél szebb, szentnél szentebb kötelességekről, mellyek e pályán várnak reá, — azon örvényekről, mellyek élete útját szegélyezik? A szellemében így elhanyagolt nő hol vegyen erőt, ihlettséget, biztatni a férjét, midőn ez az élet ollykor nehéz küzdelmeiben csüggedni indul, — felvidámitani őt, ha kedélye a nehéz munkában néha elborul, — tanácsot adni, ha férje ösztönszerű s ritkán csaló azon hitében, miszerint a nő ollykor jeles tanácsadó, hozzá tanácsért folyamodik? Hol vegyen erőt, türelmet önszenvedésiben, ha vallásról fogalmaitól nem terjednek az imán, — hol vigaszt, megnyugvást a nem érdemlett ollykori bántalmak ellen, ha önbecsérzete, a női kebel e drága gyöngye, szívében nem hogy kifejlődve, de fölébredve sincs?

*) Ez állítást egy részben igazságtalannak, minden esetre pedig túlszigorúnak vagyunk kénytelenek tartani, minek bebizonyítására mind nemzetünk történetéből régi törvényeink s szokásainkból, mind napjaink viszonyaiból nagy számmal hozhatnánk fel czéfoló s még több mentő okokat. A hölgyek iránti lovagiasság és gyöngédség egyes meghatározó, fényes példáit könnyű volna kiböngészni nemzetünk történetéből s a mai napok folyamáiból. De úgy látszik, nem is ezeket tagadja czikkirő ur. — Ő mélyebb gyökereket kutat s szélesebb alapokat keres. Miután pedig tagadni nem lehet, hogy a családi élet — nemcsak nálunk, hanem másutt is — mindig nagyobbodó mértékben veszíti boldogító varázsát s erkölcsi hatalmát, azt tartjuk mi is, mikép e ragályos baj ellen eléggé heroikus szerekkel fellépni nem lehet s még a netaláni túlszigorúságnak is helyet engedünk. Csúpan azt jegyezhetné még meg valaki, hogy midőn férjeink zsarnokságát annyira ostromozzuk, ideje volna egyszer a kép másik oldalát is bemutatnunk s e szomorú tapasztalás egyik főokát nőinknek fölkeresni. De hiszen, hogy azt nem teszi senki, az talán szintén bizonyos gyöngédségnek a jele. Azonban még is azt cselekszi mindenki, a ki — mint a jelen cikk írója is — nőink elhanyagolt nevelésének állapotát fejtegeti. Ez most napjaink egyik legégetőbb kérdése, s azért örömmel idévelünk mindenkit, ki komoly akarattal lát hozzá e szép és nagy munkához.

Szerk.

Mi lesz a hűség, a nők e koronás erénye, a női boldogság e véd-szentje ott, hol azt csak ösztönszerű félenkség, az anyai szem, nem pedig a szív nemessége az ész fegyverével védi? Mit várhat így képzett nőtől a háza, mellynek szent nevét sem ismeri, — mit az emberiség, midőn szük keblének csekélyes érdekeivel háza körén túl terjeszkedni nem tanult? Mi lesz gyermekeiből, kiknek első nevelőjeül a természet által rendelteték, s a kiknek tehát tőle kell nyerniök az első, ekép a legmélyebb, a legmaradandóbb, s erkölcsi életüknek irányt adó benyomásokat?

De elég legyen e százakra folytatható kérdésekből ennyi. A felelet mindegyikére csak egy, ugyanaz, s nem más, mint hogy a a szellemében kimüvelni így elmulasztott nő neme kötelességeit nem ismervén, az élet magasb becsét, magasb örömeit sem ismerheti, azon örömeiket, a mikkel Isten öntudatunk által kötelességeink teljesítésekor s teljesítéseért megajándékoz. S minthogy életünk ösvénye nemcsak rózsák, de tövisekkel is van behintve, ez ösvényen behunyt szemekkel járván, minduntalan tövisre, s fájdalomról fájdalomra hág, és szerencse, ha el nem bukik.

Napjainkban az esztelenség végfokáig csigázott fényűzés, a műveletlen kebleken vadon termő hiúságnak ez átkos gyümölcse, e mételey, melly az üres főköt s üres sziveket támadja meg, anyagi jólétünket s erkölcsi életünket egyiránt fenyegeti, mire mutat, ha nem a bensőségihányra s szellemszegénységre, melly anyagi, való úgy mint látszatos, gazdagságban keres takarót, menedéket? Ezen veszedelmes bajnak főgyökere is nőink szellemi nevelésének elhanyagoltságából táplálkozik.

Családaink története, mint mondám, nőink keserű könyveivel van megírva. Férjeink durvasága, s némellyikének szelidithetlen természete köztudomású ugyan, de a családi villongások könnyen szaporodó okainak nem csekély része ismét azon körülményben rejlik, hogy hölgyeink a családi életre elő nem képeztetvén, szellemükben ki nem műveltetvén, jóakarató eszélyességgel nem bírván, e téren ismeretlenségökben az ollykor fölmerülhető kellemetlenségeket elhárítani, a haragot első mozzanatában lefegyverezni, a körülményeket, tapintatteljesen kedvező irányban vezérelni, magukat a háznál kedves, ohajtott s nélkülözhetlen szükségé tenni nem tudják, s a módot, férjeiket tanulmányozni, nem ismerik. Ennyi, s illy érezhető hiányok, az azokat elnézni ritkán tudó férjnek, természetes, hogy folytonos ingerül szolgálják, hogy természetes hatalmával visszaéljen, mire az erősebb különben is mindig hajlandó.

Hölgyeinket ezen több ezredéves, anyáról leányra örökül szálló, s szelidülni nem indult szenvedelmek s boldogtalanságtól, mikkel tele irvák családi életünk történelmének lapjai, fölmenteni jelen korunk nem képes ugyan, de hogy legalább a jelen még gyermek s a jövő nő nemzedékének gondos kor- és czélszerű nevelés által anyáéiknál jobb sorsot eszközöljünk, s az így nevelt anyáktól a hazának szelidebb finagzatokat nyerhessünk, magzatokat, kik anyjuk személyében tanulandják ismerni, tisztelni s becsülni a női méltóságot, jelen korunk olly szent kötelessége, mellyet elmulasztani, vagy csak elhalasztani is, bűn, minőt kikerülhetlen büntetés nélkül többé el nem követhetünk.

Minden áron tehát nőnevelést, s nőnevelő intézeteket hazánkban!

A többiről legközelebb.

(Vége következik.)

T Á R H Á Z.

Gazdákat érdeklő.

— II. Jutalomdíj nélküli pályázat. T. szerkesztő ur! Legyen szives megengedni, hogy a „püspöki gazda“ példájára egy igen érdekes kérdés ingyen megfajtására én is felhívhattam becses lapja hasábjain a magyar olvasó közönséget. A tapasztalás által bebizonyulandó siker után a tanács-adót jutalomként az öntudat ama kellemes érzésére utasítom, melly a közelismerés által idéztetik elő.

A luczerni löhere közönségesen elismert kedves tápszere házi állatainknak. Ezen kedvelt takarmány-fajnak van egy halálos ellensége környékünkön vagy talán más vidékeken is, s ez az úgy nevezett *aranyka vagy folyóka*, melly a legszebb luczernát foltonként szokta elfojtani. Ez egy, ezer és ezer szákkal bujálkodó világos lilaszínű kúszó (parasyticus vagy is radicans) növény, apró csoportos gumócskával, mellynek eddig más vesztő szerét a kiszántás, vagy az általa elborított tér és környéke mély felásatásán kívül vidékünk nem ismer, s melly a luczerni löhere alsó részére olly erősen tekerőzik, hogy azal csaknem egygyé lesz, s ez által azt növényben nem akadályoztatja, de végképen elfojtja és kivesziti.

Tehát kérdem: ki tud gazdáink közül olly hathatós és czélszerű módot, melly által ezen kellemetlen kúszó növényről luczernásaink megmentethetnének?

Legyen szives t. szerkesztő ur e felszólítást köztudomásra juttatni. *) Nyiregyháza jul. 21-én 1857.

Körmives Károly.

— Az istállóban levő barmok megóvása a legyek ellen. (Válasz a kemenesaljai gazda felszólítására.) A Vasárnapi Ujság f. é. 29-ik számában olvasám Kemenesaljáról egy fiatal birtokos panaszát, hogy az istállózással a barmok a legyek miatt sok takarmányát elpazarolják. Ennek gátlására vagy pediglen végképeni pusztítására én is mint fiatal gazda ajánlom, mert tapasztalatom többször sikeresnek tanusította, a következő orvosszert:

1-ör. A hol a barmok vannak, sötétítsük be azon helyet, de jól, mindjárt megszünnek a legyek alkalmatlankodni, de a hol kedvökre világosság van, ott örömet tanyáznak, vagy pediglen, ha nem használna ez sem, igen kevés világosságot egy ablakon bocsássunk be, meg fogjuk látni azon mind

*) Szivesen. Ha e pályázatok gyakorlati haszna bebizonyul, nem fogjuk elmulasztani időszakonként más illy kérdések kitűzését is közzé tenni.

Szerk.

kitakarodik, alkonyat után ki lehet nyitni az ajtót, akkor már nem alkalmatlankodnak.

2-or. A legyek végképen elvesztése ezen mód szerint legkönnyebben eszközölhető, t. i. ha fekete rozsot veszünk, a mit a köznép rozsnyának nevez, mintegy harmincz szemet; ezt összetörjük és édes tejet öntünk rá, egy edénybe két három nap annyiszor, a mennyiszor leszopják róla a tejet, meg fogjuk látni azon rozs szemek több ezer legyet megölnek. Ezt több edényben kell vagy lehet próbálni, végre azt veszszük észre, elfogytak a legyek.

3-or. A legyeket enyves vesszővel is lehet pusztítani, a mely vesszőre rá szál, többé onnét elnem repül, gyomboruból szokták ezen enyvet készíteni a madarászok. — Közli Mikláról (Somogy), július 23-án 1857. — *Korenika Miklós*, birtokos.

— *Szárazság. Földi hernyók pusztítási módja.* Veszprémmegyéből. *Ujholladáról*, jul. 21-ről írják: Szomoru kilátásaink vannak a közelgő téli időszakra. Már két hónap óta veteményeinket folytonosan az égető nap-sugarak fonnyasztják, minden a földben hervadásnak indult, s a repedések, melyeket e rendkívüli szárazság a földben idéz elő, olly terjedelmesekek, miszerint csak egy pár napig tartó esőzések által mulhatnának el. Mind ezen szárazság mellett is gabonánk a keményebb kötetű földben ez időjáráshoz képest meglehetősen, míg a homokos vegyületű földben pedig alig a magot adják meg; egyéb veteményeinkhez u. m. káposzta, czékla-répa, kolompér kukorica sat. kevés reményünk. Szénánk gyéren termett, sarju és mohar semmi, vagy igen kevés fog teremni. Előre gondoljuk szomoru téli helyzetünket, legfőképen mi juhok gazdák, s hogy mit fogunk télen át juhainkkal etetni, azt csak a jó Isten fogja meghatározni. — A mi a *hernyók és bogarak* pusztítását illeti. A Vas. Újság 29-ik számában, meg volt írva, hogy több nehézséggel jár, és hogy éjjel pusztítanak, nappal pedig a földbe bujva elrejtik magukat. Én mint gazda, e rovarok pusztítását illetőleg mást tapasztaltam, melyet közre bocsátanom tán nem lesz fölösleges. Az idei őszi repceze vidékünkön a lehető legszebb kilátással volt mind addig, mg e rovarok (nálunk ugynevezett vinczellér-bogár), számlálhatlan sokasággal el nem lepték. Ezen bogarak ellenkezőleg nappal pusztítottak, és déleesti 6 óra tájban már földbe bujtak. — A mely gazda tapasztalja, hogy gabonák, vagy más hüvelyes veteményein e kártékony bogár uralkodik, vagy csak mutatkozik is, a mire szorgosan ügyelni kell, — azt azonnal gyermekekkel, mindegyik gyermek övéhez egy bögrét kötvén, annyiszor a mennyiszor szedesse, s a föld végénél ezen czélra felállított s félig vízzel telt kádba öntesse, mely utoljára a kádban összezsuzatva a földbe elásandó. A mintegy 30 holdnyi őszi-repceze földről $4\frac{1}{2}$ mérő bogarat szedtettem és zuzattam össze. Ezen eljárás és pusztítás eredménye az lett, hogy az őszi-repceze e rovaroktól megmentve gazdagon termett, a többi szemes gabonáinkat pedig e kártékony bogaraktól megóvtuk. B. A.

Irodalom és művészet.

+ *Arany János* „Toldi“-ját *Joannovics János* Ujvidékről szerb nyelvre fordította s kiadás végett a szerb irodalmi egyletnek (Maticza Szerbszka) nyújtá be, mely is azt véleményadásul Popovits Sándorra bízta. Igen ohajtjuk, hogy a fordítás sikerült legyen, mely esetben Joannovits ur két félnek teend nagy szolgálatot; a szerbnek azért, hogy irodalmát illy jeles művel gazdagítja, a magyarnak azért, hogy irodalmát egy szomszéd nemzetel ismerteti s reméljük, megkedveltet.

△ *Tomory Anasztáz* a soproni főgymnasium igazgatójához 5 darab aranyat küldött be, hogy az a 8-ik oszt. azon növendékének adassék, ki legjobban ír magyarul s a magyar irodalomban legjártasabb.

+ A meleg keblü czenki gyakornok-iffuság, egyesülten a derék uradalmi tisztséggel, Német János egy zeneszerzeményének kinyomatására vállalkozott, melynek tiszta jövedelme a nemzeti színház nyugdíjintézetének lesz szentelve. A zenemű czime: „Czenken 1857-ik évben jelen volt gyakornoki kar és uradalmi tisztségeknek.“ Czenki Emlék. Ábrándos magyar zongorára szerző *Német János*, ára 20 pkr. Kapható Sopronban Seyring és Hennicke, Pesten Treichlinger József és a hon nevezetesebb műkereskedőinél.

+ Pécsről beküldetett hozzánk: „Tanodai Emlékfüzér 1857. Szerkeszti a *pécsi főtanodai nyolczadik osztály*.“ Ajánlva Alagics Antal osztályfőnök urnak. E füzet több szép reményekre jogosító költeményt és fordítást kötetlen beszédben foglal magában. Igen helyeseljük, ha az iffuság zsenge műveivel hasonló füzetekben tesz kísérletet, mielőtt igényt formálna arra nézve, hogy azokkal nyilvános lapokban iparkodjék föllépni.

+ Megjelent *Selyem és eperfatenyészés*. Irta *Hutirai Lukácsy Sándor*. E becses és tanulságos tartalmu füzet magyarázó szövegét 14 fametszetű kép díszesíti. Üdvözüljük szerzőt e téren, melyen annyi a teendő, s melyen közvagyonosodásunknak olly bő forrása nyitható meg.

△ Irodalmunk örvendétes emelkedésére mutat, hogy szaklapjaink egyre szaporodnak. Legközelebb *Hutirai Lukácsy Sándor* kertészeti lapokra kapott engedélyt. Kivánunk jó keletet e szép czélú vállalatnak.

△ *Hivatalos értesítés* szerint a gróf Ráday által kitűzött 40 arany pályadíjra versenyző 25 színmű közül, a bíráló választmány 3 darabot tűzött ki előadhatóul s ezek: „Örökség és szerelem“ — „Rablóvezér“ — és *Petronella*.

— *Nyílt-levél*. Alóírt tisztelettel felkérem mind azon t. cz. hazafiakat kikhez „*Gyula hajdan és most*“ czimű kiadandó munkám előfizetésére felhívó ívetem kívánt sikerrel eljuttatni szerencsém lehetett, (vagy a kikhez el nem juthatott, de arra a megszábott 2 pforintért még előfizetni kívánnának), a főfő évi augusztus hó végéig az ohajtott eredményről — engemet — becses soraikkal tudósítani méltóztatnának, mivel f. é. szeptember havában művetem — a kiadási költség biztos fedezése mellett nyomda alá bocsátani van

szándékom; vagy ellenkező esetben az eddig hozzám $\frac{3}{4}$ -ből álló bekerült pénz összevetet azon uton, mellyen az hoz szám jutott — kinek kinek visszaküldeni kötelességemnek ismerendem. — Kelt Gyulán, Békésmegyében, július 26-án 1857. — *Idősb. Mogyorósy János*.

Egyházi és iskolai hírek.

△ *A pesti német reáliskolában* a vizsgák jul. 29-én és 30-án mentek végre; a jutalom-kiosztás aug. 1-én történt.

△ *Scitovszky János* bibornok primás ö eminenciája főpásztori körutja alkalmával *Hrachovistyn* a templomot kijavittatá saját költségén, továbbá több templomi edényt s alapítványul 500 pftot ajándékozott, a plebános lakának 800 pfton házhelyet vett s a felépítés t saját költségén elrendelé, a plebános eltartására 2000 pftot tőkésített, a tanító számára pedig 1000 pft. alapítványt adott, ugyanannyit adott a művelői tanító számára; Turkolán pedig az iskolát saját költségén újra épitteté s a tanítók részére 500 pftot adott. E tettek már magukban olly nagyok — hogy feleslegessé válik minden magasztalás.

+ *B. Sina* kevermesi pusztáján (Csanádmegyében) egy építendő új kétosztályu iskolára 300 pftot és 20,000 téglát adott.

Közintézetek. egyletek.

+ *Az első magyar általános biztosítási társulat* mindezt a legnagyobb részvétre talált; a részvényesek száma hirtelen növekedik, csak hogy sokan még nem tudják, hogy kinél és hol lehet részvényeket aláírni. Igen ohajtandó volna azért, ha a társulat azok nevét, lakását, kiket aláírású ivatekkel megbízott, közzé tenné. A bécsi pénzpiaczon igen sajnálják, hogy e részvények közül alig kerülhetett a birodalmi főváros számára ötszáz; az ottani pénzkalmirok azon véleményben vannak, hogy e vállalat tőkái rövid idő múlva 18—20 száztólit jövedelmezendnek.

+ *Az első magyar általános biztosítási társulat* alapítói, jogtanácsosul, derék jogtudósunkat, *Tóth Lőrincset* kérték fel.

+ *Az erdélyi múzeum* elnöke felsőbb helyről felhatalmazást nyert, hogy a gr. Kemény József könyvgyűjteményét Gerendről Kolosvárra szállíttathassa által.

△ *Ujabb ajánlatok az erdélyi magyar nemzeti múzeumra*: *B. Radák István* 2000 pft. urbéri papirokban; *gróf Desewffy Emil* öt évig évenként 100 pft.; *Pekri Sándor*, *Pekri István*, *Herczeg Lajos*, *Margitai Róza*, a tor-dai casino, *Pogány Károly* mindegyik 100 pft.; *Pekri László*, *Pogány György* mindegyik 50 pftot, *Csengeri Sámuel* 40 pftot. Ezenkívül még számosan tettek kisebb ajánlatot.

— *A szentesi faiskola keletkezének rövid története*. A tér, mely 350 négyszeg öl, közvetlen az iskola szomszédságában van. — Az egyház által templom helyül, még az 1835-ik évben a volt földesuraság idejében 700 váltó forintért kisajátítottatott, — a hol *Pap György és István* testvéreknek egy száraz malmuk volt; e tér határvonalait a városi előljáróság az 1842-ik évben kimutatta, — s ugyan az, az 1851-ik évben, korlással körül is véte-tett. — *Mig* azonban e helyre templom építtethetnék, — helybeli evang. buzgó lelkész, *Balassa János* ur felhívására a jelen év tavaszán, faiskolává alakítottatott, — az egyház lelkes gondnoka *örög Sulcz András* közre működésével, önkéntes adományok útján, egy 54 folyó ölből álló léczkerítéssel körül véte-tett, mely az oszlopokon kívül 105 pftba került, — ez összeg az önkéntes adakozásból fedeztetett, valamint *Dr. Entzeuk* kertészeti fizetel iz az iskolások részére ugyan abból megrendeltettek. A kert egy része már ez évben — az adakozott facsemetékkal berakottatott, — más része famagokkal vettetett be. — Mindezen örvendétes eredmény — számra csekély — de minden jóra és nemesre buzgó hűveknek köszönhető, — miért is, az adakozásra kész polgártársaink, az egyház fáradhatlan gondnoka és lelkésze sokáig éljenek! B.

Mi újság?

+ *A gróf Ráday-jutalomra pályázott vigjátékok* elseje aug. 5-én kerül a színpadra.

+ *Leszniewska Luiza* k. a. aug. 4-én kezdi meg vendégszereplését a nemzeti színpadon, mely alkalommal „*Rigoletto*“-ban, aug. 6-kán pedig „*Hunyady László*“-ban lép fel.

△ *Peregrini Elek* a magyar tudós társaság tagja, s a gróf Andrássyak s b. *Mednyánszky Alajos* gyermekeinek nevelője, Pesten finevelő-intézetet szándokozik nyitni, mire nézve a herczeg primás ö eminenciája pártfogását is bírja.

+ *Uj könyvkereskedés Pesten*. Mint már régebben említők, fiatal hazánkfia *Ráth Mór* végre megnyitá könyvkereskedését, mely a váci-utczában a már annyira ismeretes, „*Vastuskóhoz*“ czimű helyiségen, egyikévé lön legszebb boltjainknak. Kereskedésében a nemzeti s hazánkat közelebbről érdeklő irodalom különös előszeretettel és figyelemmel van képviselve; de e mellett kiterjedt összeköttetéseinél fogva általa és nála kaphatók minden művelt nyelvek irodalmi termékei.

△ *A pest-budai dalárda* jövő vasárnap aug. 9-én gőzhajóval kirándulást teend *Esztergomba*. Az indulás *Pestről* reggeli $\frac{1}{2}$ 6-kor leend; $\frac{1}{2}$ 11-kor kiszállás *Esztergomban* és misének az ottani főegyházban. 12 órakor a gőzhajón társas-ebed, többszöri szakaszokban. Délután 1 órakor elindulás a gőzhajóval *Esztergomból* a *Migazzivárhoz* (*Verőcze* mellett); 7 órakor visszaindulás *Pestre*. A kirándulásban csak az egylet tagjai s azok családjai vehetnek részt. Reményleni lehet, hogy ez is olly népes leend, mint volt minap a *visegrádi kirándulás*.

+ Ki ne emlékeznék a török kapúlnára Budán, a ki valaha a császárfürdőben megfordult és a Vas. Ujság mult évfolyamait olvasta? *Gul Baba* török költő van ott eltemetve, kit szentként tisztelnek hazájában. Ezenként több ájtatoskodó zarándoklirijához a messzelebbi napokban is 3 mohamed zarándok érkezett Budára. Egyik közülök, Said-Mahmud-Dervis, meglátogatta a császárfürdőt s nagyon tetszett neki a tarka, de különösen a fejr-népség; a cigány zenét is igen megdicsérte. Hazája Kelet-india, törökül nem beszél, csak szerbül némileg. Szívesen beszélt mindenkivel, s a vele beszélőnek kis fültisztítót adott vagyis inkább keleti szokás szerint ajándékozott, hogy viszont megajándékoztassék — amint hogy a kis fültisztítóért el is fogadott pár krajczárt, ha adtak neki.

+ A horvát nemzeti színház részvényeseinek e hó 19-re Zágrábban tartott közgyűlésén olly kevesen jelentek meg, hogy a gyűlést megtartani nem lehetett, ezért annak másodszori megtartását Sz. István napjára tűzték ki, melly alkalommal lesz az országos fővásár is Zágrábban s így a részvényesek nagy számban megjelenését is remélhetni.

— Nyilatkozat a Hegyaljáról. Mezős László ur a Vas. Ujság 26-ik számában a többi közt ezt mondja: „És tudatni akartam egyszersmind, az országos kiállításra megjelenhető bel- vagy külföldi vevőkkel azt, hogy az összes Tokaj-Hegyalja vidékén csak az itt kiállított 1855-iki és 1856-iki borok azok, mellyek nagyobb mennyiségben kaphatók; s hogy más évek régibb borait a szó teljes értelmében, minden nagyítás nélkül mondom, 24 óra alatt egy jó négy lovas fogattal, a Hegyalja határaitól, mind elszállíthatják.“ Tisztelet becsület M. L. urnak, de ez mégis kissé elhamarkodva, s minden kiszámítás nélkül kimondott állítás.

Ezen — általánosan kimondott s könnyen a hegyaljai pinczék decreditalására, és régi borokat venni szándékozó vevők elijesztésére szolgálható — merész mondat megczáfolására elegendőnek vélem azt nyilvánítni, egyszersmind a bel- és külföldi vevőkkel tudatni, hogy a Hegyaljának egyetlen egy városában is, Tarczalón, Gr. S . . . y pinczéjében — a régi borokat meg sem említve — egyedül essenciából van annyi (40 átalaggal, közte 50 éves is), mennyit M. L. ur 4 lovas fogattal a Hegyalja határaitól 24 óra alatt elszállítani képes nem volna.

De többet mondok: Magában Tólcsván, M. L. ur saját lakhelyén is, akad olly pincze, mellyben 1823-ik évtől óta majd minden borok még megvannak. Hát ha még mondatom támogatásául, magok a régi borok birtokosai is felszólamlának! tudom elállna szemé, szája s szekere a négy táltosnak. S elmenne kedve M. L. urnak a kifuvározatást megkezdeni.

Csak legyenek jó vevők, fog akadni majd 1855-ik évi bornál régibb is, még pedig nagyobb mennyiségben, mint azt M. L. ur nem eléggé gondosan számította ki. Zsadányban, jul. 23-án 1857. — *Sárai Károly.*

Vidéki hír.

Nyiregyháza (Szabolcs), jul. 6. (*Magyar tudományos és kölcsön könyvtár.*) Uj örömhír a nyirség ifju, de teljes férfi-léptekkel haladó városából. — Mielőtt még Fáy András és Pólya József köztiszteletű hazánkfiak a Magyar Sajtó hasábjain megpendítették volna azon igazságot, hogy csak úgy haladhatunk, ha nemzeti magyar irodalmunkat érdem és tehetségünk szerint pártoljuk: nálunk ez ige testesítésén régen fáradozott t. cz. Juhász Kálmán orvos ur; és kitartó buzgalmának végre — másfél évi fáradozás után — sikerült is egy magyar tudományos könyvtár megalapítása, melly a protestans iskolai könyvtár kiegészítő részének tekintendő ugyan, de jelenleg ettől elkülönítve kezeltetik. Van már 200 pft. értékű, csinosan és erősen kötött 70 darab könyvünk, ugy hogy az 57 adományozó már élvezheti hazafiúi buzgalmának gyümölcsét. Ezen kizárólagosan magyar tudományos könyvtár megalapításán városunk jobbjai vettek részt. Többnyire mind öt-öt pftnyi összeggel s bár igen különféle földi hivatásuk s birtokuk van: e tettök által bemutatták, hogy nem csak önmaguknak, hanem hazájuknak s az utókornak is élni s áldozni tudnak. Neveik a későbbi nemzedéknél is tisztelt emlékezetben fognak maradni. Nem hiu dicsvágy, sem pillanatnyi lelkesedés, — hanem azon határozott nemés öntudat vezette őket, hogy nemzeti létünk csak akkor áll erős alapon, ha magyar tudományos irodalmunkat is pártoljuk, terjesztjük, s ennek szellemében folyvást művelődünk. Hogy ezen hazafiúi szent kötelességnek eleget tenni minden műveltebb polgártársunk sietend: méltán reméljük és elvárjuk; orvos urnak pedig a nemzet színe előtt s jobbaink nevében őszinte hálás köszönetet mondunk.

A kik magyarosodó polgártársink közül inkább mulatva, mint komolyan tanulni s művelődni kívánnak, azoknak *Reinekke Ágoston* ur kölcsönkönyvtárát ajánlom, mellyből havonkénti 30 pkrért a magyar és német szép-irodalom legujabb termékeiben kedvök szerint válogathatnak.

Adomák.

x. Midőn minap egy pesti külvárosban a gázcsövek lerakására szükséges árkokat ásták, egy idegen atyafi sokáig bámulta az ásókat. Végre felkiáltott: „Már látom, hogy ez a mesterség sem ér semmit; ime már 4 lábnyira ástak s még sem akadtak arra a légyszeszre.“ És sajnálkozva odább pipázott.

x. Heves csatával végződött a nap; a tábornok nyugalomra dült sátorában. Nem sokára sietve jön segéde s jelenti, hogy: „az ellenség mozdulatot tett.“ — „A patvarba! — kiálta a tábornok — mondja meg ön az ellenségnek, hogy én is mozdulatot tettem.“ S átfeküdt a másik fülére.

x. *Irlandi éles.* Scott Walter, a nagyhirű angol regényíró, Abbots-földi jóságá körül lovagolva, egy koldusnak, ki hazatértekor elésietett, a kert

rácsát nékie fölnyitni; szolgálataért egy hat krajczárost (sixpence) akart adni; nem levén azonban zsebében aprópénz, egy shillinget adott a koldusnak azon megjegyzéssel, hogy a mi visszajár belőle, majd vissza kell adni. A mire a koldus angol nyugalommal azt felelte: „Köszönöm szépen jó uramnak, az Isten tartsa meg mindaddig, míg visszaszolgáltatom.“

Szerkesztői mondanivaló.

1340. **Szatmár K. J.** Igen szívesen vesszük az illy bizalomteljes, férfias felszólalásokat. Rendeléseket tettünk, hogy ön ohajtásának elégtételessék — ámbár az némi nehézségekkel van összekötve, mik azonban talán nem legyőzhetlenek. A kezdet megtörtént.

1341. **M. Övárta.** A „bucsu“ elég csinosan van írva, de alkalmasságánál fogva nem volna képes általános érdeket ébresztetni. — Hogy a Futó János által szerkesztendő „Gyámbot“ című album mikor fog megjelenni? azzal nem szolgálhatunk. Jó volna, ha F. J. ur nyilatkoznék ez iránt.

1342. **P. Szerecsenyre.** Használni fogjuk. A további ajánlatok teljesítését kérjük. Mexicoi képeket ezuttal nem ohajtnak. Később szívesen vesszük.

1343. **Zsadányba.** Fricskát? Sőt inkább. Meleg készíztást. Sok használhatót találtunk a közleményben.

1344. **N. Váradra.** Többeknek. A küldemény örvendetesen meglepő volt reánk nézve. Közlésével nem fogunk, kézni, a rajz munkában van. Örvendünk különösen, hogy végre azok lépnek ki a sikra, kik az ügyekbe avatva vannak s ez által elejét veszik a sok alaptalan hírlapi mendemondának, mellyekről a szerkesztők, hiteles tudósítások hiányában, sokszor legjobb akarat mellett sem tehetnek. Nagy-Várad és Arad lelkes példával megy elő többi alföldi városainknak.

1345. **Aradra.** St. K. Szíves köszönetünket. A rajz mellé adott jegyzetekre ügyelni fogunk. Kívánata igen természetes és rendén van, s annak idejében azonnal teljesített fog.

1346. **Báthory Zsigmond.** Szeretjük, de félünk tőle.

1347. **A nyelvhez.** „Nemde fulánkod mérge szurása Volt sok vérárnak első forrása“ — kérdi ön. — „Szerencsétlen kis hus! Nézd a világ mily bus!“ ezt is mondja ön. Még többet is kérd és mond ön a nyelvről és nyelvről a hosszú versben, a mi mind igen szép és bölcs dolog, csak költői emelkedettséget és kifejezést hiában kerestünk benne.

1348. **Három köny, Rongyos zászló.** Isten hozta valahára. A többi magától értetik.

1349. **Letkére:** Hs. Anna asszonyságnak. A küldött 1 db cs. kir. aranyat átadtuk a magyar nemzeti színház nyugdíj intézetének. — (Kiadó hiv.)

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naplár	Gör.-orosz naplár	Nap- kelet nyug.		Izraelit. naplár	Hold- kelet nyug.	
			6. p.	6. p.		6. p.	6. p.
Augusztus			Julius (6)		Ros. Ab.		
2 Vasár.	D9 Portiunc.	DS Gusz	21 FS Ezech.	4 40	7 31	12	6 3 0 24
3 Hétfő	István föltal.	Lydia	22 Mária M.	4 42	7 30	13	6 48 1 19
4 Kedd	Domonkos h.	Domok.	23 Trophim	4 43	7 28	14	7 22 2 23
5 Szerda	Havi Bold.A.	Ozvald	24 Krisztina	4 44	7 27	15 Ór. n.	7 49 3 42
6 Csütört	Urunk szinv.	Ursz. v.	25 Anna	4 45	7 25	16	8 10 5 1
7 Péntek	Kajetán Don.	Ulrika	26 Hermol.	4 46	7 23	17	8 27 6 20
8 Szomb.	Czirjék vért.	Czirjék	27 Penteleim	4 48	7 22	18 Sab.	8 44 7 40

Holdnegyed: ☾ Holdtölte 5-kén 7 óra 32 perczkor este.

TARTALOM.

Béranger (arczkép). — Gyermekkori emlékek. Béranger után Petőfi. — Az istenhegyi székely hőslány (vége). Jókai Mór. — A hauensteini alagut beszakadása (két képpel). — Nőnövelésünk s egy új nőnövelde Losonczon. — **Tárház:** Gazdákat érdeklő: Jutalomdíj nélküli pályázat. A barmok megóvása a legyek ellen. Földi hernyók pusztítási módja. Irodalom és művészet. Egyházi és iskolai hírek. Közintézetek. Mi újság? Vidéki hír. Adomák. Szerk. mondanivaló. Heti naptár.

Előfizetési fölhívás

VASÁRNAPI UJSÁG

Politikai Ujdonságok

1857. július—decemberi folyamára.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK

postán bérmentesen küldve:

A Vasárnapi Ujság előfizetési ára fél évre (jul.—decemberig) 2 ft. — kr.
A Politikai Ujdonságok „ „ „ „ „ 1 „ 30 „

☞ Mind a két egymást kiegészítő lap együtt jártatva ☜

fél évre csak 3 forint pengő.

Budapesten házhozhordással fél évre . . . . . 3 ft. — kr.
A kiadóhivatalból elvitetve fél évre . . . . . 2 „ 30 „

☞ Tíz előfizetett példányra egy tisztelet-példány adatik. —
A pénzes levelek bérmentes küldése kéretik.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
kiadóhivatala (Pesten, egyetem-utca 4. sz. a.)

Felelős szerkesztő: Pákh Albert.